

## POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania D.K.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze  
o prawo do emerytury,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 13 maja 2025 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach  
z dnia 16 października 2023 r., sygn. akt III AUa 1174/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika organu rentowego  
o zasądzenie kosztów postępowania wywołanego wniesieniem  
skargi kasacyjnej.**

[az]

## UZASADNIENIE

Decyzją z 20 lutego 2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze odmówił D.K. prawa do górniczej emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1251 ze zm.; dalej także jako ustawa emerytalna), gdyż do dnia 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął 25 — letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz do tego dnia nie został

udokumentowany wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2023 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie D.K. od powyższej decyzji.

W sprawie ustalono, że D.K. urodził się w dniu [...] 1961 r. W dniu 20 stycznia 2023 r. wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury, w rozpoznaniu którego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Odwołujący się wykonywał pracę górniczą w okresie od 17 grudnia 1982 r. do 31 maja 1989 r., co pozwalałoby na obniżenie wieku emerytalnego o 3 lata. Na dzień 1 stycznia 1999 r. odwołujący się nie posiadał 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie 19 lat, 3 miesiące i 16 dni.

W ocenie Sądu Okręgowego, w przypadku odwołującego się, gdyby dokonać obniżenia powszechnego wieku emerytalnego dla mężczyzn z art. 27 ust. 1 ustawy emerytalnej, tj. jest wieku 65 lat o 7,5 roku (przy przyjęciu nawet maksymalnego dopuszczalnego okresu pracy górniczej w wymiarze 15 lat – art. 39 *in fine* ustawy emerytalnej, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie, albowiem staż pracy górniczej odwołującego to lata 1982-1989), to odwołujący się na dzień 31 grudnia 2008 r. musiałby osiągnąć wiek emerytalny 57,5 lat, gdy tymczasem na ten dzień ukończył zaledwie 47 lat. W takiej sytuacji odwołujący się nie spełnił koniecznej przesłanki prawa do emerytury z art. 46 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy wskazał na ugruntowany w orzecznictwie pogląd o konieczności spełnienia wszystkich wymienionych w art. 46 warunków, w tym i przesłanki wieku emerytalnego na dzień 31 grudnia 2008 r.

Sąd Okręgowy uznał także, że odwołujący się w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. posiadał okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 19 lat, 3 miesiące i 16 dni i w związku z tym nie nabył prawa do emerytury na podstawie art. 184 emerytalnej.

Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 16 października 2023 r., oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ma podstaw do przyjęcia, że do dnia 31 grudnia 2008 r. powinny zostać spełnione jedynie warunki stażowe przez osoby z kategorii wiekowej, do której należy odwołujący się, z pominięciem warunku

osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego. Nie wskazuje na to sama treść art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej ani nie potwierdza tego utrwalone orzecznictwo sądów, przywołane w uzasadnieniu wyroku, w którym został przypomniany przejściowy charakter regulacji z art. 46 ustawy emerytalnej jako wyraz stopniowego wygaszania uprawnień do emerytur w obniżonym wieku emerytalnym dla osób, które w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach (1 styczeń 1999 r.) nie miały maksymalnie ukształtowanej ekspektatywy prawa do emerytury (ogólnego stażu emerytalnego i stażu pracy w szczególnych warunkach) w związku z wprowadzoną w ustawie przebudową systemu emerytalnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2023 r., I USK 290/22, LEX nr 3588622).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 w związku z art. 46 ust. 1, art. 39 pkt 1 i art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej, przez ich niewłaściwe zastosowanie będące następstwem wadliwej wykładni art. 46 ust. 1 tej ustawy, sprowadzającej się do przyjęcia, że osoba ubiegająca się o wcześniejszą emeryturę (w obniżonym wieku) i powołująca się na uregulowanie zawarte w art. 39 ustawy emerytalnej, musi legitymować się odpowiednim wiekiem emerytalnym już do dnia 31 grudnia 2008 r. - w wyniku czego odwołującemu się odmówiono prawa do emerytury.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na istotne zagadnienie prawne, potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a także dlatego, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący stwierdził, że problem dotyczy ustalenia, czy rozwiązanie z art. 39 i art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej, uznać należy za „martwe”, zbędne w ustawie, nienadające się już do zastosowania w jakiegokolwiek bieżącej sprawie, czy też wręcz przeciwnie, można je nadal zastosować także w przypadku osób, które aktualnie starają się o emeryturę. Przyjęcie za zasadny poglądu, że osoba w sytuacji odwołującego się musi legitymować się odpowiednim wiekiem emerytalnym do dnia 31 grudnia 2008 r. prowadziłoby do wniosku, że osoby w wieku odwołującego się i od niego młodsze nie mogą skorzystać z uregulowania zawartego w art. 39 ustawy o emerytalnej (tj. obniżenia wieku emerytalnego o 6

miesiące za każdy rok pracy górniczej) a uregulowanie takie jest na chwilę obecną w ustawie zupełnie niepotrzebne.

W ocenie skarżącego, skarga niniejsza jest również oczywiście uzasadniona, co jest podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. Oczywiście ta polega na rażąco błędnym rozumieniu art. 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niedającym się pogodzić z celem i funkcją tego przepisu (jak i dalszym jego istnieniem w ustawie). Rozumienie przedstawione przez Sąd Okręgowy w Gliwicach i Sąd Apelacyjny w Katowicach naruszają *de facto* zasadę racjonalności prawodawcy, ponieważ pozwalają na przyjęcie, że prawodawca świadomie utrzymuje w ustawie regulacje nienadające się do wykorzystania przez osoby ubiegające się o emeryturę w obniżonym wieku.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Na wstępie należy zauważyć, że na dzień 1 stycznia 1999 r. skarżący nie posiadał 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie 19 lat, 3 miesiące i 16 dni, w związku z tym nie nabył prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, nie spełnił bowiem warunku okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 (art. 184 ust. 1 pkt 2), czyli 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Błędnie zatem został skonstruowany zarzut naruszenia prawa materialnego, przez ujęcie w nim art. 184 ustawy emerytalnej, tym bardziej, że brak w treści art. 184 ustawy emerytalnej końcowej

daty spełnienia przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego powoduje, że ubezpieczeni, którzy w chwili wejścia w życie ustawy emerytalnej posiadali wymagany okres ubezpieczenia (szczególny i zwykły), mogą realizować prawo do emerytury na starych zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 32, art. 33, art. 39 i art. 40 również po dniu 31 grudnia 2008 r.

Rozważania Sądów *meriti* odnośnie do warunku spełnienia warunku wieku emerytalnego do dnia 31 grudnia 2008 r. odnosiły się zatem wyłącznie do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej (dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r.).

Wskazane przez skarżącego wszystkie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej koncentrują się wokół tej samej kwestii, a mianowicie, czy dla nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym na podstawie art. 46 w związku z art. 39 ustawy emerytalnej przesłanką osiągnięcia wieku emerytalnego (w przypadku mężczyzn 65 lat z możliwością obniżenia go zgodnie z algorytmem wskazanym w art. 39 ustawy emerytalnej) musi – tak jak pozostałe przesłanki - zostać spełniona na dzień 31 grudnia 2008 r. Tak ujęte przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia

przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Należy też podkreślić, że nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), jak analogicznie nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 2020 r., II PK 36/19, LEX nr 3034647; z dnia 12 maja 2020 r., I UK 128/19, LEX nr 3026475; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Odnosząc się do wywodów skarżącego, należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ma wątpliwości, że „warunki”, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, to warunki „określone” w przepisach wskazanych w art. 46 ust. 1, a wśród nich jest też warunek osiągnięcia wieku emerytalnego, który należy spełnić do dnia 31 grudnia 2008 r. (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 14/06, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 199 oraz uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 6 lutego 2009 r., I UK 243/08, LEX nr 571847; dnia 8 października 2010 r., II UK 103/10, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 22; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 217/10, LEX nr 950438; z dnia 26 kwietnia 2016 r., I UK 151/15, LEX nr 2050671; z dnia 18 marca 2014 r., II UK 389/13, LEX nr 1446449).

Z tego powodu nie można uznać, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka określona w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. wynika zwykle z oczywistego, widocznego

*prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398<sup>4</sup> k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Skoro Sąd Apelacyjny zastosował się do jednolitej interpretacji art. 46 ustawy emerytalnej, że warunek osiągnięcia wieku emerytalnego należy spełnić do dnia 31 grudnia 2008 r., to nie występuje omawiana przesłanka przed sądu.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie prowadzi do konkluzji o celowości dokonania odmiennej wykładni komentowanego przepisu. Skarżący zwraca uwagę, że konieczność spełnienia przez mężczyzn do dnia 31 grudnia 2008 r. warunku osiągnięcia wieku emerytalnego prowadzi do wniosku, że osoby w wieku odwołującego się i od niego młodsze nie mogą skorzystać z uregulowania zawartego w art. 39 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. obniżenia wieku emerytalnego o 6 miesięcy za każdy rok pracy górniczej) a uregulowanie takie jest na chwilę obecną w ustawie zupełnie niepotrzebne. Należy zauważyć, że warunek osiągnięcia (w tym przez mężczyzn) do dnia 31 grudnia 2008 r. (obniżonego) wieku emerytalnego spełniają ci ubezpieczeni, którzy urodzili się po dniu 31 grudnia 1948 r. i których wiek emerytalny w przepisach wymienionych w art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej wynosi np. 55 lat (zob. np. przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., które w wielu przypadkach przewidują wiek emerytalny 55 lat nie tylko dla kobiet, ale także dla mężczyzn). Nie jest zatem zasadny argument skarżącego, że wykładnia przedstawiona przez Sady *meriti* sprawia, że „przepis ten, jak również przepis z art. 39 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

należałoby uznać w istocie za martwe, zbędne w ustawie” tylko dlatego, że młodszy ubezpieczeni w kategorii wiekowej urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. nigdy omawianego warunku nie spełnią.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania przez Sąd Najwyższy wniesionej przez niego skargi kasacyjnej, wobec czego z mocy art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, ponieważ z treści wniosku zgłoszonego w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie wynika, aby pełnomocnik domagał się zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Żądanie zasądzenia kosztów w postępowaniu kasacyjnym odnosiło się wyłącznie do wydania przez Sąd Najwyższy wyroku oddalającego skargę - w razie przyjęcia jej do rozpoznania i rozpatrzenia. Wobec tego koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie wskazano argumentów dotyczących powołanych przesłanek przedsądu (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.), uzasadniających odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie mogą być uznane - w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania - za koszty celowej obrony w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., V CSK 353/14, LEX nr 1628961 czy z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91).

[az]

[a.ł]